

Miljøverndepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres ref
200501284-/

Deres dato
24.02.2005

Vår ref
Sak 2005/897
Ark 434.21

Vår dato
30.05.2005

Saksbehandler/direkte telefon: Hans Magnus Sætra - 78 95 05 90
Paul A. Nilsen - 78 95 03 59

Høringsuttalelse - forslag til ny forskrift om rovvilterstatning for husdyr og tamrein

Vi viser til departementets høringsbrev datert 24.02.05. Vår høringsuttalelse er en felles uttalelse fra miljøvernavdelingen og landbruksavdelingen.

Generelle kommentarer

Fylkesmannen i Finnmark ser positivt på forskriftens målsetting om å gi beitebrukere økonomisk insentiv til å forebygge mot rovviltskader. Samtidig ser vi mange potensielle utfordringer i forslaget til forskrift. Disse har vi kommentert under hver enkelt paragraf.

En av de overordnede utfordringene i den nye rovviltpolitikken er det høye presisjonsnivået det legges opp til. Dette kommer klart til syne i både forslaget til ny erstatningsforskrift og i den nye forvaltningsforskriften for rovvilt. Kravet til presisjon er særlig sterkt i forhold til forekomsten av antall årlige ynglinger i den enkelte region. Antall årlige ynglinger som blir registrert har store konsekvenser både for rovviltneemndenes makt og myndighet, og for størrelsen på erstatningen til beitebrukere jf. forslaget til ny erstatningsordning. Et så høyt presisjonsnivå stiller veldig store krav til at det blir gjennomført omfattende og grundige bestandsregistreringer, og at erstatningsordningen blir forvaltet lempelig i en første fase.

Bestandsregistreringene som gjennomføres gjennom det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovdyr fungerer etter vår oppfatning ikke tilfredsstillende i Finnmark fylke. Vi har ingen systematisk bestandsregistrering av verken gaupe, av bjørnebestanden i Anarjohka eller av kongeørnbestanden i Øst-Finnmark. For jerv varierer kvaliteten på bestandsregistreringen mye med sporingsforholdene om våren, og med de tilgjengelige ressursene. Finnmark fylke er nesten 50 000 km² stort, og har vanskelige vær-, føre- og lysforhold i store deler av vinterhalvåret når bestandsregistreringer på snø kan finne sted. Dette gjør registreringsarbeidet vanskelig og ressurskrevende. For å kunne følge opp intensjonene i den nye rovviltpolitikken, inkludert en ny erstatningsordning, er det helt nødvendig at omfanget og kvaliteten på bestandsregistreringene økes betraktelig i Finnmark.

Kommentarer til utvalgte paragrafer

§ 3b:

Fylkesmannen mener alle typer og raser av hunder som blir drept eller skadet av rovdyr burde bli erstattet, forutsatt at hundeeieren har overholdt bestemmelsene i hundeloven.

§ 3f:

Vi mener at betegnelsen "risikoerstatning" ikke er særlig passende. En allmenn oppfatning av begrepet erstatning er utbetaling eller oppgjør for en skade som allerede har skjedd. Siden utbetaling skal skje før skade til rovvilt har inntruffet, mener vi "risikokompensasjon" eller "risikotilskudd" er mer dekkende benevnelser.

§ 4:

Om driftsenheter for husdyrhold:

Begrepet "produksjonstillegg" er foreldet. Vi foreslår at begrepet erstattes med "produksjonstilskudd" i henhold til forskrift av 22. mars 2002.

Søknadsskjemaet for risikoerstatning er foreslått å bygge på husdyrtall fra søknader om produksjonstilskudd (pr. 01.01). Begrepet "vinterfôra sau" er borte fra systemet med produksjonstilskudd. Dette er nå delt opp i to koder for tradisjonell sauedrift. Det er rimelig å anta at disse dyrene er produksjonsdyr for kommende beitesesong. Det gjelder både kode 137 (voksen sauer over 1 år) og kode 138 (sauer under 1 år – livlam). Noen individer vil aldri komme på beite til sommeren (slaktet), men dette vil være et fåtall. Utfordringen med 1. januar som registreringsdato, er at det ikke vites noe om kommende års lammetall.

Et alternativ er å bruke tallmateriale fra søknadsomgangen i august året før. Her skal foretaket oppgi antall sauer og lam (to ulike koder) som skal beite minimum 8 uker i utmarka. Ulempen med dette er den årwise variasjonen i dyretallet som vil slå ut i begge retninger. Spesielt for de som er i en oppbyggingsfase (vil få for lite) eller de som er i en nedtrappingsfase (vil få for mye) pga en slik forsinkelse i systemet.

Et annet alternativ er å ta utgangspunkt i det antallet dyr som skal slippes på utmarksbeite den aktuelle beitesesongen. Da vil man få helt korrekte dyretall. Ankepunktet med denne metoden er at erstatning ikke vil bli utbetalt før beiteslipp.

Vi vil foreslå at Miljøverndepartementet konfererer med Landbruks- og matdepartementet om denne saken.

Om driftsenheter for tamrein:

I utgangspunktet vurderer vi det som positivt at kravene som Landbruks- og matdepartementet og Reindrifftsforvaltningen stiller som vilkår for tilskudd og til driften også skal være oppfylt for å få rett til erstatning. For at forvaltningen som helhet skal virke troverdig er det viktig at de ulike sektormyndighetene samkjører sine virkemidler.

§ 5:

Fylkesmannen støtter forutsetningen for å få erstatning som er nevnt i første ledd.

Både i St.meld.nr. 12 (2002-2003) *Om dyrehold og dyrevelferd* og i Innst. S. nr. 226 (2002-2003) ble det satt fokus på utfordringen med husdyr og tamrein i ei utmark med rovvilt. Behovet for en egen holdforskrift for sau ble vektlagt. Landbruks- og matdepartementet fastsatte 18. februar i år forskriften om velferd for småfe. Denne forskriften inneholder et eget beitebrukskapittel. Mattilsynet er vedtaksmyndighet etter forskriften. Når Fylkesmannen skal gi retningslinjer om aktsomhetsplikten til driftsenhetene bør Fylkesmannen derfor være i dialog med dyrevernmyndighetene (dyrevernemnder og Mattilsynet) om dette.

§ 6:

Fylkesmannen støtter prinsippet om at retten til erstatning skal avgrenses til en bestemt tidsperiode. Tidsavgrensingen bør kun omfatte dyr på utmarksbeite, *ikke* dyr på innmarksarealer eller dyr som har fôrings og/eller aktivitetsareal tilknyttet en enkel driftsbygning (utegang). Det er ikke umulig at det kan komme rovvilt inn på slike arealer etter 1. november. Vi mener derfor at husdyr som blir skadet eller drept av rovvilt på slike arealer,

hvor dyrene får daglig tilsyn, også bør være erstatningsberettiget jf. viltlovens § 12a mellom 1. november og 1. mai.

§§ 8 og 9 (Risikoerstatning):

Fylkesmannen ser i utgangspunktet positivt på en erstatningsmodell som skal gi driftsenhetene et insentiv for å forebygge tap og skader til rovvilt. Samtidig ser vi mange potensielle problemstillinger i forslaget til risikoerstatning. Vi tror det kan bli en utfordring å få systemet til å fungere slik at folk oppfatter det som rettferdig. Særlig viktig blir det med fornuftige inndelinger av risikoområder, og fornuftig fastsettelse av risikofaktorer. Siden det vil bli en egen høring på dette vinteren 05/06, kommenterer vi ikke dette videre her. Vi vil imidlertid understreke nødvendigheten av gode bestandsoversikter for å fastsette korrekte risikofaktorer. I Finnmark vil dette bli en stor utfordring så lenge det nasjonale overvåkingsprogrammet ikke gir gode nok oversikter for fylket.

Siden alle som har beitedyr i et risikoområde med risikofaktor større enn null i utgangspunktet har rett på erstatning i den foreslåtte ordningen, kan det bli mange flere som søker om erstatning sammenliknet med i dag. Dersom de totale erstatningsutbetalingene ikke skal økes sammenliknet med dagens ordning, kan det bety at driftsenhetene får lavere erstatning enn de som får erstatning i dag. En kompliserende faktor i forhold til dette er de store lokale variasjonene i tap til rovvilt fra beiteområde til beiteområde og fra år til år. En flat fordeling av risikoerstatningen kan føre til at de som virkelig lider store økonomisk tap til rovvilt ikke får dekket sine tap fullt ut. Erstatning for dokumenterte (§ 11) og udokumenterte tap (§§ 12 – 15) vil til en viss grad kunne kompensere for dette, men vi mener det er en høyst reell problemstilling som departementet bør tenke nøye gjennom.

Vi ser også utfordringer knyttet til fastsettelse av risikosoner for driftsenheter i reindriften. Driftsenhetene oppholder seg i mange ulike områder gjennom reindriftsåret, og har flyttveier som kan gå gjennom store deler av fylket.

§ 10:

Fylkesmannen er enig i at det må være en varslingsplikt for rovviltskader.

§ 11 (Dokumentert tap til rovvilt):

Vi mener det er positivt at saksbehandlingen rundt dokumenterte rovviltskader går automatisk mellom SNO, Fylkesmannen og driftsenhetene. Dette medfører mindre arbeid for alle parter. Med dagens ordning hender det at driftsenheter som har dokumenterte tap ikke søker om erstatning, og dermed taper penger. Dette vil unngås med den foreslåtte ordningen.

§§ 12 - § 15 (Udokumentert tap til rovvilt):

Fylkesmannen mener det er naturlig og nødvendig å utbetale erstatning jf. vilkårene i § 13. Dette vil sikre at driftsenheter som ikke er berettiget risikoerstatning (risikofaktor = 0), og som har ingen eller kun noen få dokumenterte tap, allikevel vil få erstatning for tapte dyr, dersom det er sannsynlig at rovvilt er årsak til tapene. Med den utbredte arealbruken reindriften og husdyrnæringa har i fylket, er det ikke usannsynlig at det vil kunne oppstå rovviltskader i områder hvor risikofaktoren kan være satt til null. I en del tapstilfeller er det store lokale variasjoner. Dette kan være variasjoner mellom nærliggende beiteområder og mellom år. Samtidig kan det være utfordrende å få dokumentert at tapet skyldes rovvilt. Det er derfor positivt at det i forskriften legges opp til en mulighet for å gi erstatning etter slike skader.

Når det gjelder den andre delen av erstatningsordningen for udokumentert rovviltskade (risikofaktor > 0), jf § 13b, ser vi for oss noen mulige utfordringer. Driftsenhetene innenfor disse områdene har i henhold til § 8 rett på risikoerstatning. Dette er ment som et insentiv for å iverksette forebyggende tiltak mot fremtidige rovviltskader. Spørsmålsstillingen blir om dette insentivet kan tenkes å bli noe mindre, dersom de får muligheten til å søke erstatning

for udokumenterte skader i etterkant av beitesesongen. Blir det mer økonomisk gunstig å søke erstatning kun for udokumentert tap, vil dette undergrave noe av intensjonen med risikoerstatning ment til forebyggende tiltak.

§ 16:

Vi mener det er viktig at søknadsfristen for risikoerstatning på sau er såpass tidlig på året. Driftsenhetene bør få erstatningsbeløpet i god tid før beitesesongen.

§ 17:

Vi anser 1. april for å være en naturlig søknadsfrist, siden datoen sammenfaller med fristen for levering av melding om reindrift. Søknadsskjema for rovvilterstatning er i dag en integrert del av skjemaet for melding om reindrift. I praksis søker alle driftsenheter i Finnmark om erstatning sammen med innleveringen av resten av melding om reindrift. Dersom det blir slik at søknadsskjemaet for erstatning for udokumentert tap blir en integrert del av melding om reindrift slik som i dag, ser vi for oss at de aller fleste vil søke om slik erstatning nærmest av gammel vane. Søknad om erstatning for udokumentert tap skal kun innvilges i spesielle tilfeller, slik vi har forstått det. Det er viktig å signalisere dette på en tydelig måte når ordningen eventuelt trår i kraft. Direktoratet for naturforvaltning og Reindriftsforvaltningen bør tenke gjennom denne problemstillingen når de skal fastsette søknadsskjema og etablere søknadsrutiner for de nye ordningene.

§ 18:

Fylkesmannen mener at § 18a bør endres til "i god tid før beitesesongen". En mulig hovedregel kunne være innen 31. mars. Det er viktig at driftsenheter med sau får tid til å planlegge og eventuelt investere i forebyggende tiltak i god tid før beiteslipp.

Vi tror det vil være ønskelig å ha en frist for utbetaling av risikoerstatning også for driftsenheter innen reindriften. En mulig hovedregel i § 18b kunne være innen 1. juni.

Fristen for erstatning for oppstått udokumentert rovviltskade på tamrein i § 18d mener vi er helt urealistisk, i alle fall i Finnmark. Erfaringer fra dagens erstatningsordning er at Reindriftsforvaltningen ikke klarer å oversende søknadene til Fylkesmannen i tide, og at Fylkesmannen på grunn av stor arbeidsmengde derfor heller ikke greier å overholde fristene for behandling av erstatningssøknadene. Vi foreslår derfor at søknad om erstatning for tamrein som hovedregel skal være behandlet innen 15. september.

§ 20:

Fylkesmannen vurderer det som positivt at det skal kunne gis erstatning jf. § 11 for andre husdyrarter enn de som er nevnt i § 3b. Vi ser ingen grunner til at andre husdyrarter ikke skal kunne erstattes dersom de blir drept eller skadet av rovvilt. Ordningen vil bli oppfattet som mer rettferdig og fornuftig når også andre dyreslag kan bli erstattet.

§ 21:

Fylkesmannen vurderer det som positivt at det skal kunne gis erstatning jf. § 11, når andre fredede rovviltarter enn de som er nevnt i § 3a har forvoldt skade på husdyr eller tamrein. Vi ser ingen grunner til at tap eller skader forvoldt av andre fredede rovviltarter ikke skal kunne erstattes. Ordningen vil bli oppfattet som mer rettferdig og fornuftig, når også skader forvoldt av andre fredede rovviltarter kan bli erstattet. Skader forvoldt av havørn kan være et eksempel på dette. Vi mener at § 20 også bør gjelde i tilfeller der § 21 kommer til bruk.

Med hilsen

Bente Christiansen
fylkesmiljøvernshjef

Øystein Ballari
landbruksdirektør

Kopi til:

Kjell-Sverre Myrvoll

Bjørg Kari Wikan

Einar Johnsen

Runar Sjøstad

Landbruks- og matdepartementet

Fylkesmannen i Troms

Martin K Ness

Direktoratet for naturforvaltning

Eva Johnsen

Nancy Porsanger

Willy Ørnebakk

Aursfjorden

Holmfoss

Ivarjok

Mellomvn 14

Pb 8007, Dep

Postboks 6105

Tårnelv

9321

9925

9845

9912

0030

9291

9302

7485

9050

9826

9143

Moen

Svanvik

Tana

Hesseng

Oslo

Tromsø

Rossfjordstraumen

Trondheim

Storsteinnes

Sirma

Skibotn